

Stručni rad

PRAKTIČNI PRIMJERI OBILJEŽAVANJA MEĐUNARODNOG DANA SJEĆANJA NA HOLOKAUST U OSNOVNOJ ŠKOLI

Laura Mohorko Kumer, učiteljica slovenskog jezika i povijesti

OŠ Cirkulane-Zavrč

Sažetak:

Obilježavanje Međunarodnog dana sjećanja na holokaust zapravo je važan podsjetnik za učenike osnovnih škola, koji polako postaju odrasli mladi ljudi. Podizanje svijesti o važnoj prekretnici u ljudskoj povijesti počinje odgovarajućim obrazovanjem. Obilježavanjem možemo pomoći da se takve grozote više nikada ne ponove. Pri tome učitelji, kao prenositelji informacija, imaju vrlo važnu ulogu, jer je antisemitizam (kao dio kurikuluma) također uključen u nastavni plan i program osnovne škole, točnije u program 9. razreda. Kod današnje generacije učenika devetih razreda možemo zapaziti slabljenje empatije, emocija i razumijevanja ovih užasnih događanja, pa im je ovu nastavnu temu potrebno približiti kroz povijesne izvore iz prve ruke, točnije kroz osobna svjedočanstva, jer se učenici lakše poistovjećuju s ljudima koji su to zaista doživjeli odnosno stvarnim likovima. Viša razina razumijevanja može se postići zahvaljujući slikama i filmovima snimljenim na temelju svjedočanstava. Stoga svake godine izrađujemo tzv. leptire nade i šaljemo ih u svijet. Pritom ističem kritičnost učenika i vrednovanje ovog povijesnog problema. Mnogi učenici također zaplaču i postanu svjesni strahota nacizma. Veliki naglasak stavljam na stigmatizaciju ovog povijesnog problema, jer učitelji ne smiju dozvoliti da tako nešto potone u zaborav. Antisemitizam je problem 20. stoljeća koji se ne smije izostaviti iz odgoja i obrazovanja djece.

Ključne riječi: međunarodni dani, Drugi svjetski rat, obilježavanje, razvoj empatije, vrednote

1. MEĐUNARODNI DAN SJEĆANJA NA ŽRTVE HOLOKAUSTA

Holokaust je oblik izvršenog genocida nad Židovima, koji je odnio čak šest milijuna žrtava. Stoga su, pod utjecajem međunarodne organizacije International Task Force for Holocaust Remembrance, europski ministri obrazovanja u siječnju 2002. odredili 27. siječnja kao Dan sjećanja na žrtve holokausta i drugih zločina protiv čovječanstva. Ubrzo se ovaj dan počeo obilježavati u većini europskih zemalja. Zašto baš 27. siječnja? Na ovaj dan 1945. godine Crvena armija je umarširala u nacistički logor Auschwitz i oslobodila logoraše [1]. Obilježavanje ovog dana je, naravno, snažno isprepleteno s predmetom povijest, ali ga je moguće obilježiti i pri izvedbi drugih predmeta (npr. pri predmetu Domovinska i državljanska kultura te etika ili pri predmetu Odgoj za medije). Nastavni plan i program povijesti 9. razreda na temu Holokaust (bez obzira na izbor ili obvezu) predviđa stjecanje sljedećih ciljeva učenja zahvaljujući kojima bi učenici trebali, tj. od njih se očekuje da: » osude zločine protiv čovječanstva, genocid, holokaust itd., osude političke sustave koji krše ljudska prava i na odabranim primjerima iz povijesti razviju svjetonazore koji poštuju ljudska prava, jednakost i demokraciju [3]. Također je važno sagledati spektar razina mentalne zrelosti učenika. Na našoj školi međunarodni dan obilježava najstarija grupa učenika odnosno devetaši, a svoju radoznalost na obilježavanjima uvijek pokažu i osmaši. Neki pedagozi izbjegavaju obradu teme povijesti holokausta zbog navodne osjetljivosti. Neki se boje prezentirati stvarno stanje ove tragedije, ogroman broj žrtava i događaje koji na takav način zadese čovječanstvo. Drugi se neprestano pitaju kako privući pažnju i izazvati interes učenika te se pri tome zrelo odazvati na pitanja, dileme i nedoumice [2].

2. RAZLOZI OBILJEŽAVANJA TAKVIH DANA PRI IZVEDBI NASTAVE

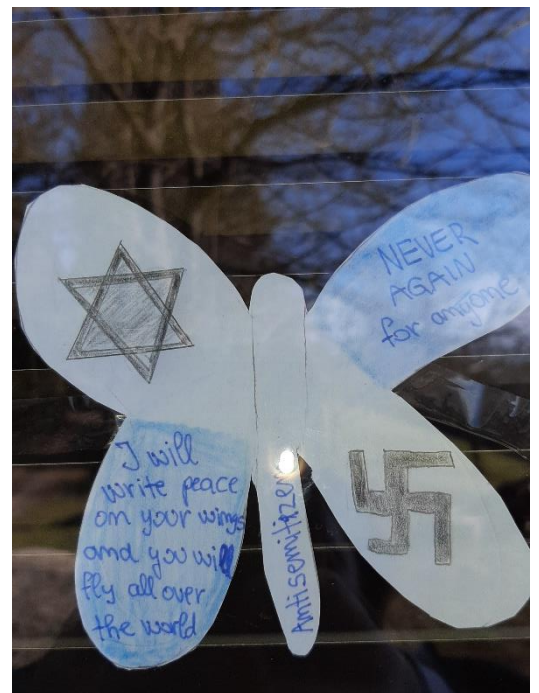
Obilježavanjem možemo pomoći da se ovakve grozote više nikada ne ponove, a istovremeno jačati razumijevanje učenika o odgovarajućim društvenim normama i temeljnim ljudskim pravima. Sve činjenice, svjedočanstva i snimke zapravo ostaju opomena i podsjetnik da se ovakvi užasi čovječanstvu više nikada ne smiju dogoditi.

Naravno, među učenicima će se naći i oni koji će biti duboko pogođeni ovakvim svjedočanstvima, filmskim projekcijama i povijesnim izvorima. Ovim je učenicima, naravno, potrebno objasniti (uz pomoć odgovarajućih didaktičkih pristupa) da učiteljeva namjera nije ražalostiti pojedinca, nego kroz surovu stvarnost prikazati najgori genocid nad ljudima u našoj povijesti. Međunarodni dan sjećanja na žrtve holokausta obilježavam na nastavi povijesti ili nastavi slovenskog jezika te se na tim satima pobrinem da se učenici osjećaju sigurno u školskom okruženju.

2.1 PRAKTIČNI PRIMJER: IZRADA LEPTIRA NADE

Svake godine na ovaj dan izrađujemo određeni produkt na koji učenici nakon razgovora ili saslušanih svjedočanstava zapisuju svoje misli, razmišljanja o holokaustu odnosno žrtvama. Pritom su svjesni da je među žrtvama bilo i djece. Od kartona su izrezivanjem dobili oblik leptira s većim krilima. Krila predstavljaju »prozor u svijet«. Dala sam im sljedeće upute:

- Napravi leptira od papira. Sjeti se onih žrtava koje su prošle kroz užasne trenutke i izgubile živote na strašne načine.
- U sredinu leptira napiši nekoliko riječi koje ukazuju na uzroke holokausta („Što misliš, zašto se to uopće dogodilo? Možeš i nacrtati nešto.”).

Slika 1: Leptir nade na prozoru.

Slika 2: Percepcija učenika.

- Na njegovim krilima napiši u nekoliko krupnijih riječi / nacrtaj sve što TI osjećaš pri tome, što želiš, kakav te osjećaj obuzima. Što su nam žrtve podarile? Što želiš prenijeti žrtvama? Što su o tome spoznali ljudi svijeta?
- Stavi leptira na prozor i pošalji ga među zvijezde; svima onima koji su drhtali i bili ubijeni na najmonstruozniji, najgori način na koji je čovjek čovjeku ikada nanio zlo.

Leptire su zalijepili na prozore, šaljući time slobodu u nebo, vrednote mira, ljudska prava i

divne misli za ljude koji su izgubili živote u razdoblju holokausta. Tijekom protekle godine učenici su kod kuće izrađivali leptire. Vjerujem da ovakvim načinom rada dajemo jasnu poruku učenicima da takve teme ni u kojem slučaju ne smiju biti stigmatizirane.

2.2 PRAKTIČNI PRIMJER BR. 2: FILMSKA PROJEKCIJA SCHINDLEROVE LISTE

Povodom obilježavanja Međunarodnog dana sjećanja na žrtve holokausta tri školska sata posvećujem gledanju filma Schindlerova lista. Riječ je o više puta nagrađivanom filmu američkog redatelja Stevena Spielberga koji govori o Oscaru Schindleru, njemačkom biznismenu koji je spasio oko tisuću poljskih Židova od sigurne smrti. Priča je potresna, ali je rado gledamo na taj dan. Učenik se mora staviti u ulogu kritičkog promatrača. Igrani filmovi o holokaustu nikada ne mogu zamijeniti temeljito proučavanje povijesnih događaja uz pomoć primarnih povijesnih izvora/svjedočanstava, ali mogu ponuditi osobni pristup i posebne uvide u prirodu zločina. Umjetnička djela visoke estetske vrijednosti na temu holokausta (što Schindlerov film svakako jest) mogu izazvati empatiju jer se usredotočuju na individualno iskustvo žrtve [2]. Emocije i shvatanja učenika su, naravno, uvjetovani uzrastom. Za učenike pripremam list s pitanjima na koji oni zapisuju/crtežima oblikuju različite dojmove nakon gledanja filma. Odgovori i saznanja su ponekad i za mene

prilično potresni, ali u isto vrijeme kao učiteljica osjećam zadovoljstvo pri spoznaji da su shvatili dimenziju i da je znaju vrednovati.

Slika 4: Faza u kojoj učenik uviđa realnost holokausta i zna predvidjeti

Pogledaj si film Schindlerjev seznam. Po ogledu filma odgovori na naslednja vprašanja (lahko tukaj ali v zvezek):

V zvezek nariši mehurček. Vanj napiši prva občutja po ogledanem filmu, ki se prebudijo v tebi.

Napiši, kaj te je najbolj pretreslo, prizadelo, kako si se počutil/a.

Najbolj me je prizadelo to ko sem v filmu videl odnos nacistov do Judov in vseh zapornikov taborišćih. Ob takih dogodkih seveda lahko občutiš jezo, žalost, strah,....

Slika 3: Tako učenik zapisuje svoje prve dojmove o holokaustu nakon gledanja filma (oznaćeni Źutom bojom). Sadržaj: Pogledaj film Schindlerova lista. Nakon gledanja filma odgovori na sljedeća pitanja (moŹeš odgovoriti ovdje ili u bilježnicu): nacrtaj mjehurić u bilježnici. Opiši prve osjećaje koji se bude u tebi nakon gledanja filma. ŹALOST, LJUTNJA, ZAČUĐENOST-Napiši Źto te je najviše potreslo, pogodilo, kako si se osjećao/la?

Najviše me je pogodio odnos nacista prema Źidovima i ostalim

Na koncu nam režiser prikaže resnične ljudi, na podlagi njihovih zgodb je namreč posnel ta izjemen film. Kakšne občutke si imel ob tem? Kaj misliš, so kdaj pozabili, kaj jih je doletelo?

Ob koncu filma komaj vidiš, da so se te grozote bile resnične in da se Oskarja Schindlerja res spominjajo kot junaka.

Česa se lahko naučimo iz filma Schindlerjev seznam, pa tudi iz zgodovinskih dejstev o nacizmu in holokavstu?

Naučimo se lahko samo to (oziroma bolj upamo), da se take grozote ne smejo več nikoli zgoditi.

Sadržaj slike 4:

Na kraju nam redatelj prikaže stvarne ljude. Na temelju njihovih priča snimio je ovaj izvanredni film. Kako ste se osjećali tijekom filma? Mislite li da su ikada zaboravili što im se dogodilo?

Na kraju filma nakratko vidiš da su strahote bile stvarne i da je Oscar Schindler doista zapamćen kao heroj.

Što možemo naučiti iz filma Schindlerova lista i povijesnih činjenica o nacizmu i holokaustu?

Možemo naučiti ili bolje rečeno nadati se da se takve grozote nikada više neće (ne smiju) ponoviti.

2.3 PRAKTIČNI PRIMJER BR. 3: SPOMENICI I PERSONALIZIRANI SVJEDOCI

U mom rodnom gradu i lokaciji podučavanja postoji također spomenik koji sa svojim učenicima posjetim više puta, obično 27. siječnja. Spomenik je posvećen mještanima koji su pali u narodnooslobodilačkoj borbi. Na spomeniku su uklesana imena. Ovdje, kao učiteljica, govorim o ljudima, njihovim domovima, interniranju u obližnje zatvore.

Druga mogućnost stjecanja znanja o holokaustu je osobni dnevnik. Jedan od takvih primjera svakako je dnevnik Ane Frank. Ana Frank bila je židovska tinejdžerka koja je pisala dnevnik u potkrovlju kuće u židovskom naselju Amsterdama. Kada je Gestapo otkrio njezinu obitelj, odvedena je u logor gdje je umrla od tifusa. Smjernice za obradu teme holokausta u osnovnoj školi ukazuju na to da je korisno, vrlo kvalitetno uporabiti studije primjera. Svjedočanstva preživjelih odnosno onih koji su preživjeli nacističko zastrašivanje predstavlja personaliziranje povijesti, a dnevnici iz tog razdoblja duboko opisuju ljudsko iskustvo. Na taj način učenici dobivaju uvid u činjenicu da iza svakog „statističkog podatka“ postoji stvarna osoba, koja je živjela svoj život prije holokausta, imala obitelj i prijatelje te bila član neke zajednice [2]. Zatim pružam učenicima mogućnost ponovnog oživljavanja odnosno stvaranja u smislu nastavka povijesti (rekonstrukcije), npr: »Zamislite da se Ana Frank uspješno skriva i preživi. Danas šeta Amsterdamom...«.

3. ZAKLJUČAK

Obrazovanje o holokaustu namijenjeno je oživljavanju nekadašnjih vrednota. Potonje podsjećaju učenike da moramo dobro poznavati prošlost ako želimo oblikovati sadašnjost i budućnost. Pažljiva priprema nastavnog sadržaja omogućuje nam uspješno podučavanje i učenje o ovoj temi.

Tijekom istraživanja učenici će svoja znanja i ponašanje povezati i s

drugim područjima, npr. s područjem o ljudskim pravima ili o sprečavanju užasa genocida. 27. siječnja pruža pedagogima izvrsnu priliku da zahvaljujući odgovornom i zreлом pristupu te uvažavanju povijesnih činjenica prezentiraju borbu sa suvremenim izazovima, kao što su antisemitizam, prijetnje demokratskim normama i ksenofobija. Dobar učitelj znat će kako probuditi emocije i empatiju kod učenika te im još više približiti ovo mračno razdoblje 20. stoljeća. Zahvaljujući istraživanju praktičnih, osobnih primjera i svjedočanstava, učenici će znati još bolje vrednovati cijeli događaj i postaviti sebi ključna pitanja za oblikovanje budućnosti [2].

Anna je danas starija žena
moje Pravezanje - radateljani

Anna Frank je imela sreću mi preživjela, ker se
je skrila u kutno u podu. Danas se
sprehaja po Nizozemski i razmišlja.
Po rojni je dobila velike demarce za mo
trajenje, ki so ga nji i njeni družini
pozivaci la nacistična oblast. Zato si
je kupila knjo. Imela je dva moza
in sedem brukov. Bila je velika borba
za pravice zato je po rojni delala
solo za policiste. E možem je zinde
skine in napisala veliko knjig o
rojni. Prav tako ppsala o svojih usreli
stvarih. Danas je celo skine in neta

Slika 5: Rekonstrukcija: učenica razmišlja o drugačijem ishodu.

4. IZVORI I LITERATURA

[1] Brodnik, V. (2010). Reviji na pot. Zgodovina v šoli, Pouk zgodovine o holokavstu, let. 19, št. 1–2. Ljubljana, Zavod republike Slovenije za šolstvo, str. 2.

[2] International Holocaust Remember Alliance (IHRA), 2019. Priporočila za poučevanje in učenje o holokavstu, str. 5–11 in 32–38.

[3] Učni načrt za zgodovino, str. 26-27. Dostupno na internetskoj adresi: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_zgodovina.pdf (pristupljeno 13. 9. 2021).